

Minä lähden Muinais-Karjalaan

Karjalan muinaisuuden rekonstruktiot ja Kalevala
1900-luvun puoliväliin

Joonas Ahola

Koneen Säätiön rahoittama hanke ”Omistajuus, kieli ja kulttuuriperintö – Kansanrunous-ideologiat Suomessa, Karjalan Tasavallassa ja Viron alueella” (2017-2019)

Muinaiskarjalaisen kulttuurin rekonstruktio -seminaari
Tvärminne 15.–16.3.2018

- “Tieteellinen tutkimuskaan ei ole suinkaan niin vapaa ennakkoluuloista, kuin sitä ehkä arwellaan.” Yrjö Sirola, *Työmies* 20.1.1915

Menneisyyden rekonstruktio ja kulttuurinen appropriatio

- Historiankirjoitus tapahtuu tietystä näkökulmasta tietyssä ajassa ja ympäristössä
- Edward Said: *Orientalism*, 1978.
 - Kulttuuriset representaatiot vallankäyttönä
- Michel de Certeau: *The Writing of History*, 1988.
 - Historiankirjoitus: tietynlaisen *diskurssin* (narratiivin) *tuottaminen* (tutkimusprosessissa) tietyssä *paikassa* (toimintaympäristössä)
- Kulttuurinen appropriatio
 - Kulttuuristen symbolien, traditiopiirteiden, kielen jne. omiminen alisteisessa asemassa olevasta kulttuurista
 - Valtaepäsuhta
 - Tulkitsijan / tulkintaprosessin valta
 - Epäsuhta tulkitsijan ja tulkinnan kohteen välillä

Muinainen Karjala: suomalainen kansallisromantiikka

- Elias Lönnrot:
 - “Erittäin nimittäisimmä näitä vanhoja Karjalan lauluja jo ennen kansan nykyisille paikoille asettaumista meidän arveloa myöten lauleltun, sillä niitä muistellaan vielä Suomenki Karjalassa, ei ainoastaan Venäjän. [...] Lienevät kyllä ne senmukaa olleet Karjalaisilla jo ennen nykymaahansa tultua; vai **arveltaisiko vieläki vanhemmiksi, olleen Suomalaisilla jo ennen Karjalaisiksi, Hämäläisiksi ja Virolaisiksi erottua?**”
Mehiläinen 3/1936

Muinainen Karjala: suomalainen kansallisromantiikka

- Elias Lönnrot:
 - **”Tiedon Muinais-Suomalaisten uskosta ja muusta elämästä saamma Suomen wanhoista, meihin asti säilyneistä runoista.** Näitä runoja laulellaan vielä nykyaikoinaki kyllä, tawallisesti Karjalaisilta asutuilla paikoilla.” Juhana Cajan 1839: *Suomen historia*

Muinainen Karjala: suomalainen kansallisromantiikka

- Sakari Topelius: myytti
 - “All nationalitet kan ytterst föras tillbaka till ett omedelbart gifvet, en hemlighetsfull grund, af hvilken alla dess velande former låna en viss bestämd färg, men hvilken vi fåfängt ville härleda ur någon annan, med ett ord, till **ett folks egendomliga verldsåskådning**. [...] ju skarpare individualiserad hon är, denna myth, desto skarpare begränsad och egendomligare är folkets hela **nationalitet**.” *Joukahainen* 2/1845, 196.

Karelianismi

- Karjalassa Suomen aito menneisyys / mennyt aitous

Axel Gallén 1892: Paanajärven paimenpoika

Vaellusteoria

- Julius Krohn:
 - “Venäjän Karjala ei millään muotoa ole voinut olla runojen syntymäpaikka, vaan ne ovat sinne myöhemmin levinneet Suomesta, nähtävästi vasta sen jälkeen kun Kristin-usko meille jo oli tullut saarnatuksi” *Suomalaisen kirjallisuuden historia 1*, 1884, 366.

Sivupolku: Lönnrotin teorian paluu

- August Ahlqvist:
 - “Kalevala on Karjalaisten ja vieläpä **Vienan Karjalaisten laulama**. [...] Kalevala on saanut alkunsa siitä torasta, joka vallitsi Lappalaisten ja Karjalaisten välillä ja jonka syynä oli edellisten joko luultu tahti todellinen rikkaus, jonka jälkimmäiset tahtoivat valloittaa.” *Kalevalan karjalaisuus*, 1887, 180.

Kansallisuusaate

- Kaarle Krohn
 - ”Kalevala on Lönnrotin, aiheet ovat koko Suomen kansan, vieläpä virolaisen veljeskansan, aikoinaan runoiksi luomat, mutta ne runojaksot, joista Kalevala on voitu kokoonpanna, ovat **karjalaisten kansanrunoilijain muodostamat ja kehittämät.** [...] Heille on Suomen kansa ikuisessa kiitollisuuden velassa ei ainoastaan niistä **runollisista helmistä, joita he ovat säilyttäneet ja kasvattaneet,** vaan myös heidän laulujensa vaikutuksesta Kalevalan kautta suomalaisen **kansallishengen heräämiseen.**” *Karjalakirja II*, 1910, s. 127.

Heimoaate Suomessa

- Väinö Voionmaa:
 - “[...] voimme väittää, että **karjalaiset heimolaitokset ovat [...] omaperäisiä suomalaisia laitoksia**, joissa alkusuomalaiset tavat ovat säilyneet ja kehittyneet. [...] Karjalais-savolaisista heimolaitoksista ja koko heimoelämästä on **Kalevalassa ja muussa kansanrunoudessa** meille säilynyt kansan oman silmän ja sielun näkemiä kirkastettuja kuvia.” *Suomen karjalaisen heimon historia*, 1915, s. 9, 13
- Akateeminen Karjala-seura 1922
 - Lehti *Suomen heimo*
 - Militarisoituva kansallisuusliike / oikeisto 1930-luvulla

Kansallisuus Karjalan ASNT:ssa

- Stalin tuomitsee 1934 kaikenlaisen kansallismielisyyden NL:ssa
- Kustaa Rovio:
 - ”Meidän edustajakokouksemme ilmoittaa suoraan, että me, Karjalan väestö, emme ole Suomen porvariston heimoveljiä. Meidän heimoveljemme ja sukulaistemme on koko maailman työväenluokka.” - X yleiskarjalainen neuvostojen edustajakokous 5.–12.1.1935

Kalevala valloittajan aseena

- Yrjö Sirola:
 - ”Kalevala on yhtenä kiihotusvälineenä Suomen porvariston valloitus sodan valmisteluissa Neuvostoliittoa vastaan, Karjalan työtätekevien neuvostovallan kukistamiseksi ja Karjalan luonnonrikkauksien sekä tuotantovälineiden ja työtätekevän kansan saattamiseksi palvelemaan kapitalistien riistopyynteitä.”
 - ”Meidän on saatettava Kalevala, oikein ymmärrettynä, työtätekevään joukkojen omaisuudeksi. Se on tuleva myös Suomen raatajakansan kulttuuriomaisuudeksi täydelleen vasta silloin, kun tämä kansa kukistaa riistäjäin vallan ja käy luomaan omaa kulttuuriaan, kansallista muodoltaan, sosialistista sisällöltään.” *Kommunisti* 2/1935

Karjalais-suomalainen SNT:

“Karjalais-suomalainen” menneisyys

- NL:n ja Saksan etupiirijaon jälkeen 1939 suomen kielen ja suomalaisuuden elvytys Karjalassa
- Josif Sykiäinen:
 - ”Karjalais-Suomalaisen kansan eepos Kalevala on yksi suurimpia kirjallisuuden muistomerkkejä, joka on kirjoitettu suomenkielellä ja jolla on yleismaailmallinen merkitys. Kalevala on muiden kansojen kaikkien suurimpien tuotteiden rinnalla. **Karjalais-suomalainen kansa on yhteisvoimin luonut tämän ihanan teoksen.**” *Kommunisti* 6/1940

Muinainen Karjala: Karjalan miehityksen 1941–1944 oikeutus

- Jalmari Jaakkola:
 - ”Myöskin Itä-Karjalan vanha henkinen perintö, **kuten Länsi-Suomessa syntynyt ja itään vaeltanut Kalevalarunous**, jolla ei ole mitään elimellistä yhteyttä slaavilaisen kulttuurin tai maailmankatsomuksen kanssa, osoittaa kyseessä olevan itäisen karjalaisalueen **henkisestikin ikivanhaksi ja kiinteäksi Fenno-Skandian ja Suomen jatkoksi.**” *Suomen Idänkysymys*, 1941, s. 16

Muinainen Karjala: Karjalaisen kulttuurin oikeutus kylmän sodan NL:ssa

- Otto Wille Kuusinen
 - “Kalevala edustaa tavallaan varhaisempaa yhteiskunnallista kehityskautta kuin Iliadi. Kumpikin ne heijastavat **barbaariajan kolmannen asteen yhteiskuntakehitystä**, sitä aikakautta, jolloin, kuten Engels lausui, ‘kaikki kulttuurikansat ovat eläneet sankarikauttaan’. Historialliselta iältään on Kalevala ilmeisesti paljon nuorempi Iliadia ja useiden muiden kansain eepoksia; mutta **sosiaaliselta iältään, jos niin voi sanoa, se on vanhin kaikista tunnetuista eepoksista.**” *Kalevalan runoutta*, 1949, s. x–xi.

Yhteenveto

- Kalevalan ja kalevalamittaisen runouden käyttö Karjalan muinaisuuden rekonstruktiossa:
 - Kansallisromantiikasta asti karjalaisten muinaisuus liitetty suomalaisten muinaisuuteen
 - Kansanrunouden diversiteetti ja monitulkintaisuus
 - taipuu moneen tarpeeseen
 - Historiallisesti poliittinen arvolataus
 - Karjalaisten ääni ei oikein kuulu